

ЛІНГВІСТИКА ТЕКСТУ. ДИСКУРСОЛОГІЯ

УДК 81: 811.111

DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/fpl.2021.134>

ПОНЯТТЯ ЧАСУ В ПОЕЗІЇ РАБІНДРАНАТА ТАГОРА: ЧИТАЦЬКА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ

Ольга Кульчицька

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000
olga.kulchytska@gmail.com*

Елла Мінцис

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ, Україна, 76000
mintsys17@yahoo.com*

Інтерпретація поняття часу в англomовній ненаративній поезії Рабіндраната Тагора розглядається з перспективи когнітивних теорій схем і світу тексту.

Встановлено, що схема *TIME* активується за допомогою (i) лінгвістичних одиниць, які відображають поділ часу на вимірювані проміжки; (ii) мережі метафор і порівнянь, завдяки яким у свідомості читача утворюються асоціативні зв'язки між схемами *TIME*, *GOD*, *HUMAN LIFE*, *LIFE OF NATURE*. Зв'язки між схемами вказують на те, що об'єктивація поняття часу відбувається через представлення сутностей, доступних чуттєвому досвіду людини, і що життя людини і природи спричинені спільними законами часу.

Означені схеми становлять основу читачької ментальної репрезентації – світу тексту вірша. На рівні світу тексту поняття часу у творах Тагора реалізується через темпоральні елементи, що вибудовують текст, і елементи на позначення дій/станів та якісних ознак. Світи тексту поезій Тагора бувають ускладненими – такими, що характеризуються поєднанням площин реальності й гіпотетичності та переміщеннями в часі.

Ключові слова: Рабіндранат Тагор, ненаративна поезія, час, схема, світ тексту.

Вступ. У фокусі нашого дослідження знаходиться англomовна ненаративна поезія Рабіндраната Тагора, в якій важливу роль відіграє тема часу. У багатьох випадках складність поняття часу обумовлює вибір автором метафоричної форми твору. Однак навіть за відсутності сюжетної лінії поезія Тагора є доступною для розуміння і приносить естетичне задоволення. Інтерес до когнітивних стратегій інтерпретації тексту визначив ракурс нашої студії. Ми розглядаємо віршовані твори автора з погляду читача, який/яка інтерпретує їх, зіставляючи художню інформацію з власним чуттєвим досвідом.

Засновник теорії світу тексту (*Text World Theory*) Пол Уерт стверджував, що “для того, щоб зрозуміти той чи інший текст – взагалі “опрацювати” його, – читач повинен створити ментальну картину” [20, с. 8]. Такі ментальні конструкти Пол Уерт і його послідовниця Джоанна Гевінс [11] позначають терміном “світ тексту” (*text-world*).

Під час дослідження поезії Тагора ми беремо до уваги також положення теорії схем (*schema theory*) про те, що “сукупність схем читача є базою читацької моделі дійсності <...>, на основі якої вибудовуються й оцінюються світи тексту” [15, с. 161], при цьому схема визначається як частина знання, що “містить загальну інформацію про складові елементи певної сфери і про зв’язки між цими елементами” [15, с. 124].

Мета нашої розвідки – вивчити те, як поняття часу вербально об’єктивується у ненаративній метафоричній поезії Тагора, як читач, спираючись на складну мережу взаємопов’язаних лінгвістичних елементів вірша, що активують відповідні схеми, вибудовує власний світ тексту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теорії схем і світу тексту належать до царини когнітивної поетики. За Е. Семіно, читач розуміє текст, “співвідносячи прочитане із уже наявними ментальними репрезентаціями подібних об’єктів, ситуацій та подій. <...> Термін **схема** позначає частину загального знання, яка стосується конкретного типу об’єктів, осіб, ситуацій чи подій” [15, с. 123–124].

Стоквелл П. так пояснює зв’язок між теорією схем і теорією світу тексту: “акцентовані контекстно-обумовлені одиниці тексту <...> активують певну схему, внаслідок чого активується відповідна ділянка наявного знання, що контекстуалізує текст, розкриваючи усе багатство його значення. В основі теорії світу тексту лежить положення про задане текстом спрямування, специфікацію частини досвіду читача, що є найбільш релевантною у конкретній ситуації” [17, с. 6].

Згідно з теорією світу тексту, будь-який текст інтерпретується через конструювання ментальних репрезентацій – світів тексту, що визначаються наявними у тексті лінгвістичними засобами і контекстом дискурсу. Елементи, що вибудовують текст (*world-building elements, world-builders*), позначають суб’єктів, об’єкти, часові й темпоральні відношення. Два інші типи елементів – на позначення подій, дій, станів (*function-advancing propositions*) і на позначення якісних характеристик (*intensive relational processes*) – сприяють розвитку і розгортанню світу тексту. Світ тексту може мати ускладнену структуру: розвиватися у кількох просторових і/або темпоральних площинах (*world-switches*), включати модальні, уявні, гіпотетичні світи. Якщо світ тексту (*text-world*) – це індивідуальна ментальна репрезентація, то світ дискурсу (*discourse-world*) являє собою безпосередню комунікативну ситуацію; її учасниками, якщо йдеться про художній твір, є автор і читач [11; 20].

У вітчизняній філології теорії схем і світу тексту презентуються у загальнотеоретичному плані [1, с. 40–41; 2; 3] або застосовуються при аналізі прозових творів [4; 7]. Поезія як у вітчизняній, так і у зарубіжній філологічній науці аналізується у багатьох ракурсах: досліджуються поетичні жанри і напрямки [5; 19], концептосфери, стилі, лінгвістичні особливості творів окремих авторів [8; 13; 18], проблеми перекладу [6], суб’єктивне сприйняття поетичних творів [10] та ін. Про застосування положень теорії схем і світу тексту при інтерпретації окремих поезій

йдеться у працях зарубіжних лінгвістів [9; 11; 15]. Однак залишається простір для дослідження схем, які у поетичних творах певного автора відображають наскрізну тему, що зумовлює новизну запропонованого дослідження.

Очевидно, що поняття часу представлено у художньому творі схемою *TIME*, яка активується певними лінгвістичними одиницями. Наша студія присвячена аналізу процесу активації означеної схеми та інших схем, пов'язаних з нею у поезіях Тагора через мережу метафор і порівнянь. Інтратекстуальні зв'язки між лінгвістичними одиницями відображають зв'язки між схемами на когнітивному рівні, їхнє розуміння сприяє вибудові читачем світу поетичного тексту. Е. Шеррок [16, с. 15] визначає інтратекстуальність як взаємозв'язок елементів тексту, що реалізується через “кільцеву структуру, послідовність або переривчастість викладу, зіставлення, сюжетні арки, повтори лінгвістичних одиниць, тропів або ідей, а також розриви герменевтичного кола, значуще ігнорування [релевантних факторів – О. К., Е. М.] або відмову від розвитку певної лінії”. За Й. Мейбауером [12, с. 11], інтратекстуальні зв'язки створюють внутрішньотекстовий контекст, пов'язуючи слово або фрагмент з оточуючим текстом.

Методологія дослідження. У процесі дослідження проаналізовано 58 поезій Тагора; у більшості з них присутня тема часу. Для встановлення ролі схеми *TIME* у вибудові світу тексту відібрано 12 віршів, три з яких наводяться як показові приклади у тексті цієї студії. У роботі використовуються методики аналізу схем Е. Семіно [15], встановлення метафоричних зв'язків Р. К. Шенка [14] і вибудови світу тексту П. Уерта [20] і Дж. Гевінс [11]. Процедура аналізу включає (1) виокремлення у тексті лінгвістичних одиниць, які усвідомості читача асоціюються з поняттям часу і активують схему *TIME*; (2) аналіз метафоричних зв'язків між схемами конкретного тексту за параметрами мети, умов, характеристик, емоційних асоціацій; (3) характеристику лінгвістичних одиниць, які активують схему *TIME*, за параметрами теорії світу тексту; їхню класифікацію на темпоральні елементи, що вибудовують текст, елементи на позначення дій/подій/станів та якісних характеристик; (4) визначення ролі означених елементів при інтерпретації тексту читачем.

Результати дослідження та їхнє обґрунтування. Тема часу наскрізно проходить через поетичну творчість Тагора. Автор висловлює власне сприйняття світу як єдності трансцендентального і фізичного. Домінантна чи допоміжна, тема часу завжди переплітається з іншими темами твору.

Наведемо як приклад першу і останню строфи вірша *Endless Time*:

Time is endless in thy hands, my lord.

There is none to count thy minutes.

<...>

At the end of the day I hasten in fear lest thy gate be shut;

but I find that yet there is time.

Три основні схеми вірша – *TIME*, *GOD*, *HUMAN BEING* – є рівнозначно важливими, і жодну з них ми не розглядаємо як домінуючу (див. рис. 1).

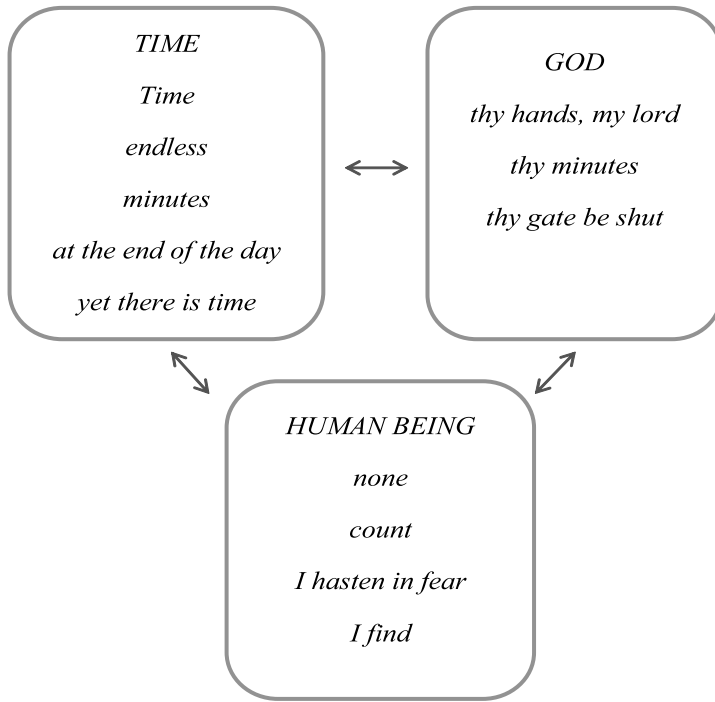

Рис. 1. Вербальне представлення схем *TIME*, *GOD*, *HUMAN BEING* у поезії Рабіндраната Тагора *Endless Time* (перша і шоста строфи).

Час у сприйнятті людини можна порахувати – *count*; для Творця він безкінечний – *endless*. Людина, з огляду на свою обмеженість у часі, квапиться залагодити буденні справи і подекуди забуває про вічні духовні цінності – *hasten in fear lest thy gate be shut* (елементи *hasten* і *thy gate be shut* асоціативно пов’язані з уявленням про брак часу і закінчення відпущеного терміну); але Бог дає людині час, щоб переосмислити ставлення до життя – *yet there is time*. Трансцендентність поняття “Бог” обумовлює гіпотетичність тексту Тагора; поєднання в ньому площин реальності й гіпотетичності робить світ тексту ускладненим.

Проаналізуємо наступну поезію, *The butterfly counts not months but moments*, у ракурсі теорій схемат і світу тексту.

<i>The butterfly counts not months but moments,</i>	1
<i>and has time enough.</i>	2
<i>Time is a wealth of change,</i>	3
<i>but the clock in its parody makes it mere change and no wealth.</i>	4
<i>Let your life lightly dance on the edges of Time</i>	5
<i>Like dew on the tip of a leaf.</i>	6

У першій і третій строфах вірша йдеться про фактор часу в житті природного світу і ставлення людини до феномена часу; проводиться думка про достатність навіть короткого часового проміжку для утвердження життя. У другій строфі протиставляється авторське сприйняття часу як природного плину життя (рядок 3) і часу, який людина намагається контролювати (рядок 4). Вірш насичений тропами. Ми знаходимо тут метафори *Time is a wealth of change, / but the clock in its parody makes it mere change and no wealth; life lightly dance on the edges of Time*. Дві останні включають персоніфікацію; персоніфікацією можна вважати і першу строфу, якщо розглядати дієслово *count* у значенні “рахувати”, а не “жити”; вирізняємо також подвійне порівняння в останній строфі *life – dew; on the edges of Time – on the tip of a leaf*, епітет *lightly dance*.

Інтерпретація вірша передбачає активацію загальних уявлень про світ природи, життя і орієнтацію людини в часі. З нашого погляду, базовою схемою цієї поезії є *TIME*, яка інкорпорує дві пов’язані між собою схеми другого рівня – *LIFE OF NATURE* і *HUMAN LIFE*. Вони, своєю чергою, включають схеми третього рівня *MOMENT, BUTTERFLY, WEALTH, CLOCK, PARODY* тощо. Нероздільністю понять часу і життя можна, зокрема, пояснити включення схем нижчого рівня *CHANGE, MONTH, MOMENT* у базову схему *TIME* і у схеми другого рівня *LIFE OF NATURE, HUMAN LIFE* (див. рис. 2).

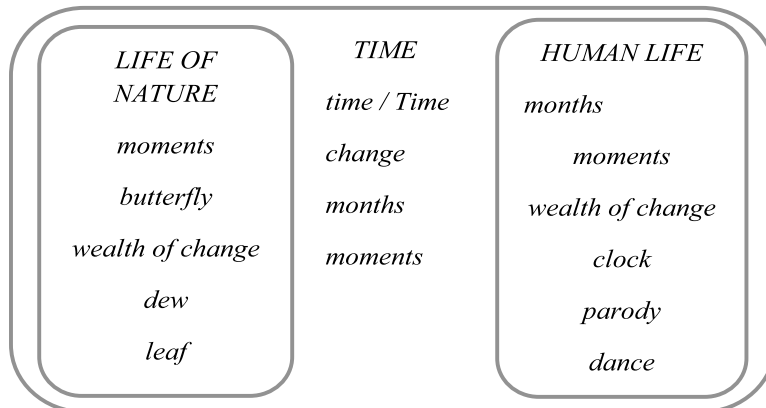

Рис. 2. Вербальне представлення схем *TIME, LIFE OF NATURE, HUMAN LIFE* у поезії Рабіндраната Тагора
The butterfly counts not months but moments.

Ми розглядаємо зв’язок трьох схем за методикою Е. Семіно [15, с. 185–191], яка спирається на теорію організаційних структур пам’яті *MOPs, meta-MOPs (Memory Organization Packets)* і *TOPs (Thematic Organization Points)* Р. К. Шенка [14]. У когнітивній лінгвістиці *MOPs* і *TOPs* визначаються як послідовності або набори сцен, що активуються для встановлення зв’язку між різними сферами знань. У процесі осмислення вірша *The butterfly...* активується структура *TOP TIME*, яка здійснює

зв'язок між схемами *TIME* і *LIFE*. Остання являє собою *meta-MOP* і забезпечує зв'язок між знаннями про різні форми життя: *LIFE OF NATURE* і *HUMAN LIFE*. *MOPs* життя природи і життя людини мають спільні й відмінні характеристики, що відображено у вербальному наповненні вірша. Наприклад, *time, moments, wealth of change* відносяться як до *LIFE OF NATURE*, так і до *HUMAN LIFE*; *butterfly, dew, leaf, clock, parody* – до одної з двох визначених схем.

За Е. Семіно [15, с. 187–190], авторська метафора встановлює неконвенційні зв'язки між джерелом і ціллю (або *vehicle* і *tenor*), що вимагає додаткових інтерпретаційних зусиль з боку читача. Проілюструємо аналіз схем авторської метафори за методикою Шенка/Семіно на прикладі метафори *Let your life lightly dance on the edges of Time* (R. Tagore. *Thebutterfly...*, рядок 5). При зіставленні цього рядка з рядком 1 *The butterfly counts not months but moments* встановлюється зв'язок між схемами *BUTTERFLY* і *DANCE*, а також між схемами *MOMENT* і *EDGE OF TIME*. Спільними для першої пари схем у метафорах є такі параметри: мета – висловлення захоплення красою; умови – легкий і граційний рух; характеристики – краса і легкість як спільні характеристики, притаманні різним живим істотам; емоційні асоціації – захоплення, радість. Спільними для другої пари схем, *MOMENT* і *EDGE OF TIME*, є мета – підкреслення фрагментарності феномена; умови – універсальна категорія часу; характеристики – миттєвості; емоційні асоціації – безтурботність, насолодження моментом.

Висловлені міркування мають суб'єктивний характер; однак, вони узгоджуються з теорією вибудови читачем власного світу тексту. Елементами, що вибудовують світ тексту у поезії *The butterfly ...*, є узагальнені образи об'єктів природи (*butterfly, dew on the tip of a leaf*), читача (*Let your life ...*), і елемент фізичного світу людини (*the clock*). Узагальнений характер мають також дії і стани, вербально представлені як *counts, has time enough, is a wealth of change, makes mere change and no wealth, dance*, та якісні характеристики *lightly dance, mere change, has time enough*. Імперативна форма *Let your life lightly dance* вказує на стосунки з реальним часом читача, тобто встановлюється зв'язок між світом дискурсу і світом тексту.

У ракурсі теорії світу тексту найбільш цікавим явищем у поезії *The butterfly...* є, на нашу думку, темпоральний елемент. Особливістю світу тексту цього вірша (і багатьох інших творів Тагора) є відсутність конкретної темпоральної прив'язки. З одного боку, це поезія-розмова, що з'єднує дві темпоральні площини, час автора і час читача. Крім того, автор висловлює пораду, реалізація якої можлива у майбутньому часі читача. З іншого боку, йдеться про позачасові закони життя (*The butterfly counts not months but moments; Time is a wealth of change*) і про закони, які людина встановила для себе як перманентні (*the clock in its parody makes it mere change*).

Ще один вірш, який ми розглянемо у цій студії, *The Gardener 85*, також характеризується переплетенням тем часу і життя. Як і в поезії *The butterfly...*, метафоричний зв'язок між схемами *TIME, READER, GARDEN* можна простежити за методикою *MOPs/meta-MOPs/TOPs*. Але аналізуючи *The Gardener 85*, ми зосередимо увагу тільки на схемі *TIME*.

<i>Who are you, reader, reading my poems an hundred years hence?</i>	1
<i>I cannot send you one single flower from this wealth of the spring, one single streak of gold from yonder clouds.</i>	2
<i>Open your doors and look abroad.</i>	3
<i>From your blossoming garden gather fragrant memories of the vanished flowers of an hundred years before.</i>	4
<i>In the joy of your heart may you feel the living joy that sang one spring morning, sending its glad voice across an hundred years.</i>	5

Поезія складається з двох строф і п'яти рядків, кожен рядок становить одне речення. Схема *TIME* вербально представлена словосполученням *an hundred years*, повтореним тричі, але з різними темпоральними модифікаторами. У рядку 1 дійсний прислівник *hence* вказує на рух вперед – від автора до читача, з теперішнього у майбутнє з погляду автора (або з минулого у теперішнє з погляду читача). У рядку 4 *before* позначає зворотний напрямок руху в часі – від читача до автора. Рух з майбутнього (для автора) у минуле (для читача) підкріплено метафорою *From your blossoming garden gather fragrant memories of the flowers*, яка містить прийменник *from* у дійсній функції, протиставлення якісних характеристик *blossoming* і *vanished* та елемент *memories* на позначення когнітивного ментального процесу читача. У рядку 5 послідовне використання дієслів у граматичних формах теперішнього і минулого часу *you feel the living joy that sang* і темпоральний елемент *one spring morning* знову задають зворотний напрямок руху в часі. Однак, прикінцевий дієприкметниковий зворот *sending its glad voice across an hundred years* з дійсним прислівником *across* остаточно розвертає дію вперед. Отже, у поезії *The Gardener 85* взаємодія елементів, що вибудовують текст, і елементів на позначення дій та якісних характеристик створює ефект зміни напрямку руху в часі, двох часових площин і, відповідно, ефект переміщення між двома світами тексту.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Звертаючись до інтерпретації поняття часу в поетичному доробку Рабіндраната Тагора, ми спираємось на положення Е. Семіно про те, що “світ тексту відповідає конфігурації схем, активованих читачем у процесі інтерпретації тексту” [15, с. 161].

Аналіз схеми *TIME* у ненаративній поезії Тагора, зокрема у взаємодії зі схемами *GOD, LIFE OF NATURE, HUMAN LIFE*, показав, що вона виступає як провідною, так і рівнозначною з іншими схемами, вербально представленими у творах, і включає схеми другого рівня: *MOMENT, DAY, MONTH, SPRING, HUNDRED YEARS* тощо. Однак схема *TIME* активується не тільки лінгвістичними одиницями, які позначають поділ часу на вимірювані проміжки. Тагор використовує метафори і порівняння, що активують одночасно декілька базових схем. Абстрактне поняття часу опредмечується через його представлення конкретними сутностями, описи їх дій, станів і характеристик. Це підтверджує тезу П. Уерта про те, що “навіть найабстрактніші тексти можуть бути ментально репрезентовані” [20, с. 8].

Лінгвістичні одиниці тексту виконують подвійну функцію: з одного боку, активують певну схему у свідомості читача; з іншого, дозволяють читачеві вибудувати власний світ тексту. Як елементи світу тексту, вони поділяються на три типи: елементи, що вибудовують текст, зокрема, темпоральні; елементи, що розвивають і розгортають текст – позначають дії/події/стани та якісні характеристики. У результаті дослідження з'ясовано, що схема *TIME* у поезіях Тагора активується за допомогою лінгвістичних одиниць, які належать до всіх трьох типів елементів світу тексту. Лінгвістичні одиниці, що мають темпоральний характер, подекуди задають прямий або зворотний напрямок руху в часі, що у свідомості читача відображається як переміщення між різними часовими площинами.

Світ тексту віршів Тагора може бути ускладненим – характеризуватися переміщеннями в часі, поєднанням реального і гіпотетичного вимірів. Часто ненаративна поезія Тагора характеризується відсутністю конкретної темпоральної прив'язки.

Вітчизняні читачі й науковці знайомі з творчістю Рабіндраната Тагора. Однак важливість теми часу у його поезії обумовила необхідність проведення окремого дослідження. Посильний науковий внесок нашої студії полягає у доведенні дієвості методу *аналіз лінгвістичних одиниць → активація схем реципієнта → вибудова світу тексту* при інтерпретації ненаративної метафоричної поезії зі складною мережею інтратекстуальних зв'язків. Отримані результати можуть бути корисними при дослідженні сприйняття текстів різних жанрів.

Перспективи дослідження ми вбачаємо у більш ґрунтовному розгляді механізму дії організованих блоків пам'яті і точок тематичної організації (MOPs, meta-MOPs і TOPs за Р. К. Шенком) при аналізі авторської метафори у творах Волта Вітмена, імажистів і у сучасному англомовному верлібрі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бистров Я. В. Англомовний біографічний наратив у вимірах когнітивної лінгвістики і синергетики : монографія. Київ-Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г.М., 2016. 320 с.
2. Єфименко В. А. Сучасні когнітивно-поетологічні підходи до інтерпретації текстів. *Лінгвістика XXI століття: нові дослідження і перспективи*. Київ, 2012. Вип. 37. С. 98–103.
3. Іваненко Д. О. Мультимодальна стилістика: становлення та перспективи розвитку. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації*. 2020. Том 31 (70). № 4. Ч. 2. С. 84–89.
4. Коляса О. В. Адхократичне поетичне мислення як когнітивно-семантичний механізм творення ігрового абсурду в постмодерністському фентезійному оповіданні. *Молодий вчений*. 2016. № 2 (29). С. 383–387.
5. Кравченко Н. О. Псалми як особливий різновид молитовних текстів. *Записки з романо-германської філології*. 2017. Вип. 2(39). С. 44–54.
6. Нікольченко Т. М., Лук'янець К. С. Основні труднощі та особливості перекладу художнього віршованого тексту. *Нова філологія*. 2020. № 80. Том II. С. 78–82.
7. Чугу С. Д. Концептуальний вимір художнього тексту у інтерпретаційній парадигмі. *Вісник Маріупольського державного університету. Серія: Філологія*. 2017. Вип. 17. С. 93–98.

8. Andreev V. Patterns in style evolution of poets. *SAGE Open*. 2019. No 9(1). ULR: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244019829542>.
9. Cook G. *Discourse and Literature: The Interplay of Form and Mind*. Oxford : Oxford University Press, 1994. 285 p.
10. Eva-Wood A. L. Thinking and feeling poetry: Exploring meanings aloud. *Journal of Educational Psychology*. 2004. No 96(1). P. 182–191.
11. Gavins J. *Text World Theory: An Introduction*. Edinburgh : Edinburgh University Press Ltd, 2007. 224 p.
12. Meibauer J. What is a context?: Theoretical and empirical evidence. *What is a context?: Linguistic approaches and challenges*. Ed. by R. Finkbeiner, J. Meibauer, P. B. Schumacher. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2012. P. 9–32.
13. Romanyshyn N. Representation of natural and spatial concepts in Percy Bysshe Shelley's poetry. *Іноземна філологія*. 2019. Вип. 132. С. 113–124.
14. Schank R. C. *Dynamic Memory: A Theory of Reminding and Learning in Computers and People*. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. 250 p.
15. Semino E. *Language and World Creation in Poems and Other Texts*. New York : Routledge, Taylor and Frances Group, 2014. 273 p.
16. Sharrock A. How do we read a (w)hole? : Dubious first thoughts about the cognitive turn. *Intertextuality and Latin Literature*. Ed. by S. Harrison, S. Frangoulidis, T. D. Papanghelis. Berlin/Boston : de Gruyter, 2018. P. 15–31.
17. Stockwell P. *Texture: A Cognitive Aesthetics of Reading*. Edinburgh : Edinburgh University Press Ltd, 2009. 216 p.
18. Varga Â. K. Linguistics and poetry: the peculiarities of poetic language. *Toward a Theory of Context in Linguistics and Literature*. Ed. by A. Makkai. Berlin, Boston : De Gruyter Mouton, 2019. P.13–34.
19. Vaškeliėnė A. The same in Polish, or peculiarities of bilingual occasional poetry in the eighteenth-century Grand Duchy of Lithuania. *Interlitteraria*. 2016. No 21 (2). P. 204–215.
20. Werth P. *Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse*. New York : Pearson Education Inc., 1999. 390 p.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Tagore Rabindranath. Endless Time. *All Poetry*. n.d. URL: <https://allpoetry.com/Endless-Time>.
2. Tagore Rabindranath. The butterfly counts not months but moments. *Poeticous*. 2021. URL: <https://www.poeticous.com/rabindranath-tagore/poems-on-time>.
3. Tagore Rabindranath. The Gardener 85. *Poetry Foundation*. 2021. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/45667/the-gardener-85>.

REFERENCES

1. Bystrov Ya. V. Anhlomovnyi biohrafichnyi naratyv u vymirakh kohnityvnoyi linhvistyky I synerhetyky [English Biographical Narrative in the Scope of Cognitive Linguistics and Synergetics] : monohrafiia. Kyiv-Ivano-Frankivsk : Vydavets Kushnir H. M., 2016. 320 s.
2. Yefymenko V. A. Suchasni kohnityvno-poetolohichni pidkhody do interpretatsiyi tekstiv [Contemporary Cognitive Poetic Approaches to the Analysis of Literary Texts]. *Linhvistyka XXI stolittia: novi doslidzhennia I perspektyvy*. Kyiv, 2012. Vyp. 37. S. 98–103.

3. Ivanenko D. O. Multymodalna stylistyka: stanovlennia ta perspektyvy rozvytku [Multimodal stylistics: Achievements and prospects]. *Vcheni zapysky Tavriiskoho natsionalnogo universytetu imeni V. I. Vernadskoho. Serii: Filolohiia. Sotsialni komunikatsii*. 2020. Tom 31 (70). № 4. Ch. 2. S. 84–89.
4. Kolyasa O. V. Adkhokratychno poetychno myslennia yak kohnityvno-semantychnyi mekhanizm tvorennia ihrovoho absurdu v postmodernistskomu fenteziynomu opovidanni [Adhoc poetic thinking as a cognitive semantic mechanism of lucid absurd creation in postmodern fantasy story]. *Molodyi vchenyi*. 2016. № 2 (29). S. 383–387.
5. Kravchenko N. O. Psalmy yak osoblyvyi riznovyd molytovnykh tekstiv [Psalms as a specific type of prayer texts]. *Zapysky z romano-hermanskoyi filolohii*. 2017. Vyp. 2 (39). S. 44–54.
6. Nikolchenko T. M., Luk'yanecz' K. S. Osnovni trudnoshchi ta osoblyvosti perekladu khudozhnoho virshovanoho tekstu [Main difficulties and features of translation of artistic poetry]. *Nova filolohiia*. 2020. № 80. Tom II. S. 78–82.
7. Chugu S. D. Kontseptualnyi vymir khudozhnoho tekstu u interpretatyvnyi paradyhmi [Interpretative perspective of the literary text cognitive dimension]. *Visnyk Mariupolskoho derzhavnogo universytetu. Serii: Filolohiia*. 2017. Vyp. 17. S. 93–98.
8. Andreev V. Patterns in style evolution of poets. *SAGE Open*. 2019. No 9(1). URL: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/2158244019829542>.
9. Cook G. *Discourse and Literature: The Interplay of Form and Mind*. Oxford : Oxford University Press, 1994. 285 p.
10. Eva-Wood A. L. Thinking and feeling poetry: Exploring meanings aloud. *Journal of Educational Psychology*. 2004. No 96(1). P.182–191.
11. Gavins J. *Text World Theory: An Introduction*. Edinburgh : Edinburgh University Press Ltd, 2007. 224 p.
12. Meibauer J. What is a context?: Theoretical and empirical evidence. *What is a context?: Linguistic approaches and challenges*. Ed. by R. Finkbeiner, J. Meibauer, P. B. Schumacher. Amsterdam and Philadelphia : John Benjamins Publishing Company, 2012. P. 9–32.
13. Romanyshyn N. Representation of natural and spatial concepts in Percy Bysshe Shelley's poetry. *Іноземна філологія*. 2019. Вип. 132. С. 113–124.
14. Schank R. C. *Dynamic Memory: A Theory of Reminding and Learning in Computers and People*. Cambridge : Cambridge University Press, 1982. 250 p.
15. Semino E. *Language and World Creation in Poems and Other Texts*. New York : Routledge, Taylor and Frances Group, 2014. 273 p.
16. Sharrock A. How do we read a (w)hole? : Dubious first thoughts about the cognitive turn. *Intertextuality and Latin Literature*. Ed. by S. Harrison, S. Frangoulidis, T. D. Papanghelis. Berlin/Boston : de Gruyter, 2018. P. 15–31.
17. Stockwell P. *Texture: A Cognitive Aesthetics of Reading*. Edinburgh : Edinburgh University Press Ltd, 2009. 216 p.
18. Varga Á. K. Linguistics and poetry: the peculiarities of poetic language. *Toward a Theory of Context in Linguistics and Literature*. Ed. by A. Makkai. Berlin, Boston : De Gruyter Mouton, 2019. P.13–34.
19. Vaškeliėnė A. The same in Polish, or peculiarities of bilingual occasional poetry in the eighteenth-century Grand Duchy of Lithuania. *Interlitteraria*. 2016. No 21 (2). P. 204–215.
20. Werth P. *Text Worlds: Representing Conceptual Space in Discourse*. New York : Pearson Education Inc., 1999. 390 p.

SOURCES

1. Tagore Rabindranath. Endless Time. *All Poetry*. n.d. URL: <https://allpoetry.com/Endless-Time>.
2. Tagore Rabindranath. The butterfly counts not months but moments. *Poeticous*. 2021. URL: <https://www.poeticous.com/rabindranath-tagore/poems-on-time>.
3. Tagore Rabindranath. The Gardener 85. *Poetry Foundation*. 2021. URL: <https://www.poetryfoundation.org/poems/45667/the-gardener-85>.

Стаття надійшла до редколегії 01.07.2021

Прийнята до друку 18.08.2021

CONCEPTION OF TIME IN RABINDRANATH TAGORE'S POETRY: READERS' PERSPECTIVE

Olga Kulchytska

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000
olga.kulchytska@gmail.com*

Ella Mintsyts

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
57, Shevchenka Str., Ivano-Frankivsk, Ukraine, 76000
mintsyts17@yahoo.com*

In the current study, readers' interpretation of the conception of time in Rabindranath Tagore's non-narrative poetry is approached from the perspective of schema theory (E. Semino) and Text World Theory (P. Werth, J. Gavins).

The analysis shows that in Rabindranath Tagore's non-narrative poems about time, which were written in or translated into English, a TIME schema is instantiated through (i) linguistic units that reflect human idea of dividing time into conventional periods – moments, days, months, years, etc.; (ii) a complex web of figurative devices, metaphors and similes in particular.

In readers' minds, figurative language prompts associative connections between several core, or basic, schemata: TIME, GOD, HUMAN LIFE, LIFE OF NATURE. Basic schemata can contain subordinate ones (TIME: MOMENT, DAY, MONTH; GOD: THY HANDS, SHUT GATE (thy gate be shut); HUMAN LIFE: CLOCK, PARODY, POEM, MEMORY; LIFE OF NATURE: BUTTERFLY, GARDEN, FLOWER, etc.). Connections between schemata on either a level or across levels indicate that the abstract conception of time is objectified through physical processes and entities, which are perceptible by human senses; and that human life and life of nature have some common characteristics determined by time-related processes.

Relying on schemata instantiated by the language of a poem, a reader creates his or her mental representation of the text, in other words, builds a poem's text-world. On the text-world level, the conception of time in Rabindranath Tagore's non-narrative poetry is presented through the use of all the three types

of elements from which text-worlds are constructed: temporal deictic markers (world-building elements), function-advancing propositions (elements that describe actions, events, and states), and intensive relational processes (elements which describe physical characteristics).

Text-worlds in Rabindranath Tagore’s non-narrative poems about time can be complex. His texts can contain world-switches – changes in the temporal parameters “present – future” from the perspective of the author and “present – past” from the perspective of a reader, and/or modal worlds that exist as hypothetical ones in the minds of the author and his readers. The latter concerns the poems in which time is associated with the transcendent conception of God.

Key words: Rabindranath Tagore, non-narrative poetry, time, schema, text-world.